

Sygn. akt III PSK 49/21

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z powództwa J. Ż.

przeciwko [...] Szpitalowi Klinicznemu im. (...) w W.

o ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub pracy w szczególnym charakterze, sprostowania świadectwa pracy i zapłatę odprawy, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 3 marca 2021 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W.

z dnia 26 września 2019 r., sygn. akt VIII Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 26 września 2019 r. w sprawie VIII Pa (...) oddalił apelację powoda J.Ż. od wyroku Sądu Rejonowego w W. z 15 lutego 2019 r. w sprawie X P (...) oddalającego powództwo wniesione przeciwko [...] Szpitalowi Klinicznemu (...) w W. o ustalenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub pracy o szczególnym charakterze, sprostowania świadectwa pracy oraz odprawę.

Powód zaskarżył powyższy wyrok w całości skargą kasacyjną. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie: (-) art. 189 k.p.c. przez oddalenie powództwa o ustalenie w sytuacji istnienia interesu prawnego pracownika w ustaleniu rzeczywistej treści realizowanego stosunku pracy, tym bardziej, że z

dochodzonego pozwem ustalenia o charakterze niemajątkowym wynikają dalsze skutki, których dochodzenie w drodze późniejszego odwołania od decyzji organu rentowego nie będzie możliwe; (-) art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 257, poz. 1726 ze zm.) w związku z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 53 ze zm.) i przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) oraz przepisami ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1924 ze zm.) przez błędną wykładnię i niezastosowanie w sytuacji, gdy świadczona przez powoda na rzecz pozwanego praca była *ex lege* pracą w warunkach szczególnych; (-) art. 8 w związku z art. 10 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969 ze zm.) przez błędną wykładnię i niezastosowanie w sytuacji, gdy rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z przyczyn powoda niedotyczących, a pozwany w wypowiedzeniu zmieniającym żadnej rekompensaty za wydłużony czas pracy nie zaproponował, choć lekarzom wynagrodzenie z tego tytułu podwyższył; (-) art. 379 pkt 4 w związku z art. 47 § 2 pkt 1 lit. a k.p.c. przez rozpoznanie sprawy z zakresu prawa pracy m. in. o ustalenie istnienia stosunku pracy w składzie jednego sędziego jako przewodniczącego bez dwóch ławników; (-) art. 386 § 4 i art. 321 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie istoty sprawy ze wskazaniem na materialnoprawną przesłankę braku interesu prawnego przy *de facto* merytorycznym rozstrzygnięciu żądań powoda mimo zaniechania zbadania ich materialnoprawnych podstaw; (-) art. 217 § 1 i 2 w związku z art. 227 k.p.c. przez pominięcie zarzutów do opinii uzupełniającej biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy i dalszych wniosków dowodowych powoda w sytuacji, gdy dowody te dotyczą faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, a okoliczności sporne nie zostały jeszcze dostatecznie wyjaśnione; (-) art. 228 k.p.c. przez nieuwzględnienie, że świadczona przez powoda na rzecz pozwanego praca była pracą w warunkach szczególnych; (-) art. 231 k.p.c. przez uznanie, że zakres emitowanego przez

rezonans magnetyczny pola elektromagnetycznego wynosi 0,0 MHz mimo, że wniosku takiego nie da się wyprowadzić z jakichkolwiek innych ustalonych faktów, a dodatkowo, nie wynika on z zebranego w sprawie materiału dowodowego; (-) art. 232 k.p.c. przez przyjęcie, że powód nie wywiązał się z obowiązku udowodnienia okoliczności, z których wywodził skutki prawne, podczas gdy zaoferował logiczne, wzajemnie uzupełniające się dowody zasadność roszczeń potwierdzające; (-) art. 233 § 1 w związku z art. 227 i art. 278 k.p.c. przez błędną ocenę opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przyjęcie, że mimo braków, na które sam biegły wskazuje, tj. wyników badań i pomiarów pola EMG dla zainstalowanych w pracowniach systemów obrazowania wykorzystujących rezonans magnetyczny, w tym jego częstotliwości, stanowi ona miarodajny dowód w sprawie oraz przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłych innych specjalności, w szczególności z zakresu oceny zagrożeń i ryzyka technicznego maszyn oraz z zakresu inżynierii bezpieczeństwa i ochrony środowiska ds. zagrożeń radiacyjnych i działania pól elektromagnetycznych w środowisku pracy powoda; (-) art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie oceny materiału dowodowego z pominięciem jego istotnej części, (-) art. 233 § 1 w związku z art. 227 i art. 290 § 1 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii Centralnego Instytutu Medycyny Pracy - Państwowego Instytutu Badawczego z siedzibą w W., Laboratorium [...] PAN z siedzibą w K. oraz Instytutu Medycyny Pracy im. (...) z siedzibą w Ł.; (-) art. 233 § 1 i 2 w związku z art. 328 § 2 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie, dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na zupełnym pominięciu dla oceny zasadności zgłaszanych roszczeń; (-) art. 328 § 2 k.p.c. przez nie zawarcie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd wnioskowane przez powoda dowody pominął i wiarygodności złożonym przez niego zeznaniom odmówił, w szczególności w tej części, w której dotyczyły warunków świadczenia pracy i przyczyn rozwiązania stosunku pracy; (-) art. 102 k.p.c. przez obciążenie powoda w całości kosztami postępowania mimo istnienia szczególnych okoliczności w postaci precedensowego charakteru sprawy.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości wraz z poprzedzającym go wyrokiem Sądu Rejonowego, zniesienie postępowania w

zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania, ewentualnie - w razie nieuwzględnienia zarzutu nieważności – o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu albo uchylenie zaskarżonego wyroku w całości wraz z poprzedzającym go wyrokiem Sądu Rejonowego i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie niemajątkowych i majątkowych roszczeń powoda, oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu za pierwszą i drugą instancję oraz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że wyrok Sądu został wydany w warunkach nieważności postępowania, tj. z naruszeniem art. 379 pkt 4 w związku z art. 47 § 2 pkt 1 lit. a k.p.c., co implikowało konieczność jego uchylenia w postępowaniu odwoławczym, a nie oddaleniem apelacji. Wskazał również na potrzebę wykładni art. 189 k.p.c. w związku z art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, art. 184 ustawy emerytalnej i przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. a także przepisami ustawy o emeryturach pomostowych i art. 8 w związku z art. 10 ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników w sytuacji, gdy rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z przyczyn powoda nie dotyczących, a pozwany w wypowiedzeniu zmieniającym żadnej rekompensaty za wydłużony czas pracy nie zaproponował, choć innym pracownikom wynagrodzenie z tego tytułu podwyższył. Dodatkowo sformułował istotne zagadnienie prawne – „czy sprawa o ustalenie istnienia stosunku pracy określonej treści, tj. wykonywania pracy w warunkach szczególnych i/lub o szczególnym charakterze, objęta jest treścią art. 47 § 2 pkt 1 lit. a k.p.c. i powinna być rozpoznana w składzie ławniczym?” oraz wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnienia w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w

taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można przy tym zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Wreszcie co do przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne

jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanych przez siebie przesłanek przedsądu.

Najdalej idący zarzut nieważności postępowania, co miało nastąpić - zdaniem skarżącego - w wyniku dokonania przez Sąd drugiej instancji wadliwej oceny, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji nie było dotknięte nieważnością, okazał się oczywiście bezpodstawny i chybiony. W utrwalonej judykaturze przyjmuje się, że procesowy obowiązek wzięcia przez Sąd Najwyższy z urzędu pod rozagę nieważności postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) dotyczy co do zasady tylko nieważności przed sądem drugiej instancji (wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998 nr 5, poz. 81). Równocześnie badanie w postępowaniu kasacyjnym zarzutu nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji ma charakter "pośredni" i jest możliwe, jeżeli skarżący zarzuci sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji

(postanowienie Sądu Najwyższego z 15 lutego 2000 r., III CKN 1204/90, LEX nr 51569 lub wyrok z 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05, LEX nr 448044), tyle że takie uchybienie sądu drugiej instancji może być skuteczną podstawą skargi kasacyjnej tylko wtedy, gdyby mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (wyroki Sądu Najwyższego: z 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 nr 3, poz. 58; z 18 stycznia 2005 r., II PK 151/04, OSNP 2005 nr 17, poz. 262 lub z 15 września 2006 r., I PK 97/06, OSNP 2007 nr 17-18, poz. 251). Sądy pracy rozpoznają w składzie ławniczym wyłącznie sprawy literalnie wymienione w art. 47 § 2 pkt 1 k.p., w którym to katalogu nie uwzględniono spraw o ustalenie wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub pracy o szczególnym charakterze.

W odniesieniu do pozostałych powołanych przez skarżącego przesłanek przedsądu wypada zauważyć, że skarżący łączy oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z wystąpieniem istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów prawa. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, lub też potrzeba wykładni przepisu prawnego, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez Sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964).

Dlatego też powołane przez skarżącego okoliczności nie uzasadniały przyjęcia skargi do rozpoznania. Skarżący nie sformułował żadnego zagadnienia prawnego zgodnie ze wskazanymi wyżej wytycznymi, nie uzasadnił również w stosownym wywodzie, że wniesiona skarga jest oczywiście uzasadniona. W przedmiotowej sprawie zarówno zarzuty, jak i uzasadnienie skargi kasacyjnej w

istocie rzeczy sprowadzały się do niedopuszczalnej i ewidentnie chybionej polemiki z poczynionymi ustaleniami faktycznymi.

Powyższe oznaczało, że skarga kasacyjna nie spełniła przesłanek wymaganych do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ powołane w niej twierdzenia i wątpliwości w istocie rzeczy ograniczały się do polemiki z ustalonym przez Sąd drugiej instancji stanem faktycznym oraz jego oceną prawną.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.